

شناسه دستور	قانون و مقررات - دستور جلسه (۱)
عنوان دستور	بررسی پیشنهادات راجع به اصلاح قانون و آیین‌نامه تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی
شرح دستور	<p>پس از گذشت قریب به ۴۸ سال از زمان تصویب اولین قانون سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، "قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی" پس از طی پیچ و خم‌های فراوان در تاریخ ۱۳۸۱/۰۳/۰۴ به تصویب رسید که جایگزین قانون پیشین یعنی قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی مصوب ۱۳۳۴ گردید. آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور نیز در همان سال و در تاریخ ۱۳۸۱/۰۶/۲۴ تصویب شد. در واقع هدف از تصویب قانون یاد شده، فراهم آوردن بستر قانونی مناسب جهت جذب و به خدمت گرفتن سرمایه و فن‌آوری خارجی و تحقق بخشیدن به توسعه اقتصادی کشور می‌باشد.</p> <p>لازم به ذکر است که در عین وجود کاستی‌ها، قانون جدید در مقایسه با قانون قبلی از نقاط قوت، ویژگی‌ها و مزایای قابل توجه و اعطای پوشش حمایتی وسیعی برخوردار است. با این وجود گفتنی است که مشکلات و موانع زیادی طی سالهای تحریم در راه جذب سرمایه‌گذاری خارجی وجود داشته است که اهم آن به شرح زیر می‌باشد:</p> <p>(۱) موانع حقوقی موجود در قانون اساسی؛ (۲) موانع حقوقی مرتبط با حقوق مالکیت معنوی؛ (۳) موانع حقوقی موجود در قوانین و مقررات بیمه؛ (۴) موانع سیاسی؛ (۵) به طور اخص ابهامات قوانین ذیربط سرمایه‌گذاری خارجی.</p> <p>از حدود یکسال پیش، دبیرخانه کمیته ماده ۱۲ با استعانت از نتایج بررسی‌های کارشناسی کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق ایران، اقدام به تکمیل مدارک و مستندات در حوزه شناسایی مشکلات موجود در حوزه سرمایه‌گذاری خارجی و برگزاری جلسه کارشناسی نموده است که نتایج این اقدامات منتهی به طرح موضوع "چالش‌های قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی و آیین‌نامه آن و ارائه پیشنهادات اصلاحی" در این جلسه شده است.</p>
ایرادات و مشکلات مطروحه	<p>اهم چالش‌های قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی و آیین‌نامه آن شامل موارد زیر می‌باشد:</p> <p>❖ الف- حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری خارجی</p> <p>یکی از چالش‌برانگیزترین موضوعاتی که سرمایه‌گذاری خارجی با آن مواجه است، چگونگی حل و فصل اختلافات می‌باشد، علاوه بر محدودیت پیش‌بینی شده در اصل ۱۳۹ قانون اساسی، ماده ۱۹ قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، در فصل حل و فصل اختلافات مرجع صالح را دادگاه‌های داخلی قرار داده است. به موجب این ماده چنانچه اختلافات در خصوص سرمایه‌گذاری‌های موضوع این قانون، از طریق مذاکره حل و فصل نگردد، در دادگاه‌های داخلی مورد رسیدگی قرار می‌گیرد مگر آنکه در قانون موافقتنامه دو جانبه سرمایه‌گذاری با دولت متبوع سرمایه‌گذار خارجی، در مورد شیوه دیگری از حل و فصل اختلافات توافق شده باشد.</p> <p>ضمن این که در اغلب موارد قانون اجرای توافقات دو جانبه به هنگام تصویب مجلس متضمن شرط رعایت ماده ۱۳۹ هستند از سوی دیگر، باید به این نکته توجه داشت که سرمایه‌گذار خارجی و ملزومات آن همچون تأمین مالی پروژه‌های بزرگ مستلزم پذیرش مکانیسم حل و فصل دعاوی در مراجع بی طرف (با ترجیح داوری) و سرمایه‌گذار خارجی غالباً به بی طرفی دادگاه‌ها و دیوان‌های محلی در حل و فصل اختلافاتی که احتمالاً میان او و کشور میزبان به وجود می‌آید، اطمینان ندارد و این عدم اطمینان، در بیشتر موارد قابل توجیه است. همین مورد را می‌توان در فرضی تصور کرد که سرمایه‌گذار ایرانی در کشوری خارجی قصد سرمایه‌گذاری دارد از این که در صورت حل اختلاف مجبور باشد به دادگاه‌ها همان کشور مراجعه کند (به خصوص در مواردی که قوانین آن کشور برای او ناآشنا باشد) احساس امنیت نخواهد کرد.</p>

❖ ب- چندگانگی کانون‌های تصمیم‌گیری:

یکی از بزرگترین تنگناها در اجرای قانون‌ها و راهکارهای سرمایه‌گذاری خارجی، چندگانگی کانون‌های تصمیم‌گیری است. اگر چه قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، بر آن بوده است که با تشکیل سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران در چارچوب وزارت امور اقتصادی و دارایی همه نهادها وابسته به سرمایه‌گذاری خارجی را یکجا گرد آورد، ولی سرمایه‌گذاران خارجی برای فعالیت در ایران تنها با این سازمان کار ندارند. این وضع، موجب سرگردانی و سرخوردگی سرمایه‌گذاران می‌شود.

❖ ج- مسائل مربوط به دادوستدها و جابجایی‌های ارزی و تضمین خروج ارز و نحوه پرداخت (موانع

نظام بانکی)

قانون سرمایه‌گذاری خارجی، سرمایه‌گذار خارجی را ملزم کرده است که تنها از ارزهای شناخته شده از سوی بانک مرکزی برای دادوستدهای ارزی بهره‌گیرد و همه این فعالیت‌های بانکی نیز باید از راه سیستم‌های بانکی مورد تأیید بانک مرکزی صورت پذیرد. همچنین، این قانون سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران را، ناظر بر چگونگی بهره‌گیری از سرمایه‌های خارجی شناخته است.

یکی از مواردی که ممکن است برای سرمایه‌گذار خارجی مساله باشد، مشکلات مربوط به نرخ ارز است.

مروری بر روند دو ساله اخیر عملیات اجرایی نظام بانکی نشان می‌دهد که در این زمینه مشکلات عمده‌ای در راه جذب سرمایه‌های خارجی وجود دارد، نظام بانکی کشور، به علت ساختار عمدتاً دولتی - انحصاری و بدون رقابت خود، تاکنون به طور شایسته در صدد انطباق خویش با دیگر نظام‌های بانکی جهان بر نیامد و از تحولات مربوط به توسعه خدمات و بازارهای پولی و اعتباری، توسعه تکنولوژی ارتباطات، مشارکت با بانک‌ها و موسسات مالی معتبر در جهان در زمینه توسعه منابع خود غافل مانده است.

نکته دیگر آن است که علیرغم تصریح تبصره ۳ بند ج ماده ۱۷ به تکلیف بانک مرکزی در تأمین معادل ارزی وجوه قابل انتقال، بانک مرکزی از ارائه تضمین به سرمایه‌گذاران خارجی برای تأمین ارز خودداری می‌کند که این امر مشکلاتی را برای تأمین سرمایه پروژه‌های فاینانس خارجی ایجاد کرده است.

نکته دیگر آن است که اکثر پروژه‌های بزرگ نیازمند تضمین‌های دولتی (sovereign guarantee) هستند که در حال حاضر توسط دولت ارائه نمی‌شوند. تضمین‌های مذکور در برنامه پنجم و ششم نیز به صورت محدود (در حد تضمین پرداخت‌های معین قراردادی و نه تضمین کل پرداختها) ارائه می‌شود.

❖ د- ممنوعیت مالکیت اتباع بیگانه و بخش‌های مرتبط با فروش و انتقال سهام

بنابر قانون مربوط به تملک اموال غیر منقول اتباع خارجی، قانون سرمایه‌گذاری خارجی نیز این اصل را پذیرفته و سرمایه‌گذاران خارجی را از مالکیت اموال غیرمنقول در ایران، بی بهره کرده است البته، قانون سرمایه‌گذاری برای گشودن این تنگنا، به سرمایه‌گذاران خارجی این پروانه را داده است که با به ثبت رساندن یک شرکت ایرانی، فعالیت‌های خود را در آن چارچوب انجام دهند و با توجه به ایرانی بودن شرکت، گواهی مالکیت املاک را پیدا کنند. به هر روی، باید دانست که سرمایه‌گذار خارجی، با نگهداشت هویت خارجی خود، نمی‌تواند از حقوق مالکیت برخوردار شود. چنانکه پیش از این نیز یادآور شدیم، قانون سرمایه‌گذاری، بسیار کوشیده تا زمینه سرمایه‌گذاری خارجی را آسان سازد، ولی همزمان تنگناهای قانونی نیز برای این فعالیت‌ها پیش بینی کرده است. از جمله می‌توان از سقف سرمایه‌گذاری‌های خارجی در بخش‌های اقتصادی یاد کرد. قانون سرمایه‌گذاری خارجی، به سرمایه‌گذاران خارجی پروانه نمی‌دهد که بیش از اندازه‌ای که برای هر رشته از بخش‌های اقتصادی شناخته شده، فعالیت و سرمایه‌گذاری کنند.

<p>بنابراین، هرگاه گنجایش یک رشته پر شده باشد، سرمایه‌گذاران خارجی از فعالیت در آن رشته بازداشته خواهند شد. ملاک و نحوه محاسبه تکمیل گنجایش یک رشته مشخص نیست. همچنین، برخی از کارشناسان بر این باورند که ممنوع بودن سرمایه‌گذاری دولتی خارجی، باید از قانون جلب و حمایت از سرمایه‌های خارجی برداشته شود، زیرا براساسی اقتصاد کشور را از بخش بزرگی از سرمایه جهانی که دولتی است بی بهره می‌کند. همچنین در مورد شرط ملی کردن، درست است که قانون تشویق پرداخت غرامت را پیش‌بینی کرده ولی نحوه پرداخت غرامت شفاف نیست. شرطی که از مهمترین شروط جهت امنیت خاطر سرمایه‌گذار خارجی محسوب می‌شود.</p>	
<p>جلسه کارگروه کمیته موضوع ماده ۷۶، به منظور بررسی پیشنهادات مربوطه در حوزه قوانین و مقررات سرمایه‌گذاری خارجی و جمع‌بندی و یکپارچه‌سازی نقطه نظرات بخش خصوصی در این حوزه در تاریخ ۱۳۹۵/۰۷/۲۶ با حضور نمایندگان از کمیسیون سرمایه‌گذاری، کمیسیون حمایت قضایی و مالکیت فکری، معاونت اقتصادی اتاق ایران و اتاق‌های بازرگانی تهران، مشهد و قزوین، برگزار شد و پیشنهاد اصلاح قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب سال ۱۳۸۰ و آیین‌نامه اجرایی قانون مصوب سال ۱۳۸۱ مورد بررسی قرار گرفت. نهایتاً مقرر شد که با توجه به اینکه کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق ایران تاکنون نقطه نظرات سرمایه‌گذاران خارجی که در ایران فعالیت داشته‌اند را جمع‌آوری و پیشنهادات اصلاحی را تهیه نموده است در ادامه نیز با استفاده از مشورت مجدد با برخی ذی‌نفعان و همچنین استفاده از نتایج مذاکرات صورت گرفته در این جلسه، آخرین ویرایش پیشنهادات اصلاح قانون و آیین‌نامه را جهت طرح در جلسه کمیته تدوین نماید.</p>	<p>جمع‌بندی کارگروه کارشناسی</p>
<p>به شرح جداول پیوست</p>	<p>پیشنهاد کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق</p>
<p>۱. قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰ ۲. آیین‌نامه قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۱</p>	<p>فهرست مستندات و مدارک پشتیبان</p>